

УДК 376.37

HELPING A CHILD IN PRONOUNCING SIMPLE SOUNDS**ДОПОМОГА ДИТИНІ В ВИМОВІ ПРОСТИХ ЗВУКІВ****Картух Т.І. / Каптюх Т.І.***teacher-speech therapist / вчитель-логопед**Territorial Department of Education of Vzneseivsky District,**Zaporozhye, Mayakovsky Ave., 4, 69035**Територіальний відділ освіти Вознесенівського району,**Запоріжжя, пр. Маяковського, 4, 69035*

Анотація. В роботі розглядаються способи виправлення у дитини вимови звуку «к». Недоліки звуковимови значно спотворюють мовлення дитини. У дитини можуть спостерігатися пропуски, заміни, недоліки диференціації звуків. Використання таких способів, як постановка звуку по наслідуванню, звуку [к] від правильного [Х], звуку на вдиху та звуку [К] з механічною допомогою дозволяє значно полішити підготовку дитини до мови.

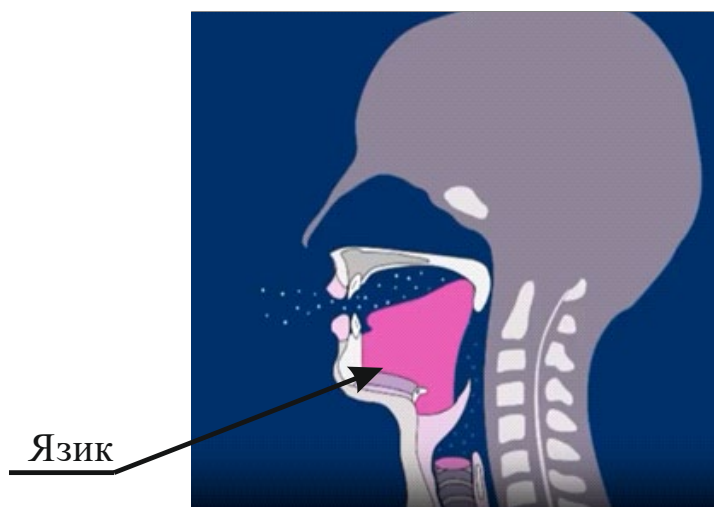
Ключові слова: мова, психічні процеси, звуковимови, наслідування, вдих, механічна допомога.

Вступ.

Однією з найважливіших функцій людини - є мова. У процесі мовного розвитку формуються вищі психічні процеси, здатність до понятійному мисленню. Мовне спілкування створює необхідні умови для розвитку різних форм діяльності. Для виховання повноцінної особистості необхідно усунути все, що заважає вільному спілкуванню дитини з однолітками і дорослими.

Недоліки звуковимови значно спотворюють мовлення дитини. У дитини можуть спостерігатися пропуски, заміни, недоліки диференціації звуків. Все це робить мовлення дитини малозрозумілою для оточуючих, обмежує мовленнєву активність малюка [1].

Останнім часом з'являється все більше дітей, у яких порушено вимова не тільки свистячих, шиплячих або сонорних звуків, але більш простих звуків, таких, як Д, Т, К, Д, Х, Н, Ф, У та інше.

Рисунок - Схема артикуляції звуку «К»

Працюючи багато років логопедом, я часто стикалася з таким порушенням як «Капацізм».

Капацізми - це порушення вимови задньомовних звуків (К), (Г) і (Х). Заміна задньомовних звуків на інші звуки.

Причиною виникнення капацізма, є неправильна форма твердого піднебіння, коли воно виявляється занадто вузьким і високим, що утрудняє утворення щільної мовно-піднебінної змички.

Пропонується розглянути деякі способи виправлення у дитини вимови звуку «К».

Основний текст.

Постановка звуку «К» по наслідуванню. Для виконання цього способу вчителю-логопеду треба широко відкрити рот, щоб дитина бачила, як розташований ваш язик, і, видихнувши повітря, імітувати легке покашлювання, з відчутним призвуком [к] ([кхе]). «Покашлювати» потрібно тихо з мінімальним видихом, тоді між звуками [к] і [е] не буде вираженого звуку [х], а буде чути тільки легкий придиш. При повторюванні за вчителем-логопедом цієї вправи, дитина повинна «покахикувати» собі на долоню [1, 2].

Після цього треба показати дитині, як «покашляти» пошепки, а саме «покашляйте» ледь чутно, майже без видиху, щоб уникнути призвук [х]. При цьому треба домогтися, щоб дитина повторювала за вами. Такий прийом потрібно робити після повного видиху.

Якщо у дитини вийшов правильний звук [к], тобто дитина фактично виголосила склад [ке], то можна переходити до складів з іншими голосними звуками, наприклад, покахикувати так: [ка-ка-ка]. Після такої вправи вчитель-логопед говорить звук [к] ізольовано, а дитина повторює цей звук за вчителем-логопедом.

Постановка звуку [К] від правильного [Х]. Цей спосіб доцільно використовувати, коли дитина ретельно вимовляє звук [х]. При цьому слід звернути увагу дитини на то, як корінь його язика торкається до піднебіння. А далі нехай дитина обмацає язиком це місце. Потрібно, щоб під час тривалого, протяжного вимовляння звуку [х] дитина в тому місці, де вона відчуває дотик язика до піднебіння, затиснула їм щілину, перекривши потік повітря, як би «поставила там точку» язиком. [1, 2]. При цьому повітряний струмінь опиниться під деяким тиском. В цю мить дитина, злегка кашлянув, повинна видихнути собі на долоню, в результаті почувється звук [к]. Для розвитку цього способу необхідно дитині показати, щоб відразу затискати коренем язика щілину в горлі і вимовляти звук [к]. Якщо звук виходить занадто «вибуховим» або напруженим, а також, якщо він має придиховий відтінок, потрібно потренувати вимову звуку [к] пошепки. Після того як звук у дитини виходить вільно, доцільно повідомити їй, який звук віна навчилася вимовляти.

Постановка звуку [К] на вдиху. Для використання цього способу необхідно показати дитині показати, як всмоктати язик в горлі якнайдалі, наприклад, «Як равлика в раковину». [1, 2]. При цьому вчитель-логопед повинен вимовляти на вдиху склади, близькі по звучанню до звукосполученню [ка-ка-ка]. Ще це можна порівняти з беззвучним (пошепки) імітацією хропіння,

тільки треба стежити, щоб у вимові вчителя-логопеда не з'явився розкотистий горловий звук, нагадуючи звук [p] (після [k] може чути короткий придиховий звук, що нагадує [x]). Вчитель-логопед повинен вимовляти звук, максимально близький до звуку [k]

Постановка звуку [K] з механічною допомогою. При використанні цього способу вчитель-логопед змушує дитину вимовляти склади: [та-та-та]. В цей час вчитель-логопед, натискаючи шпателем на кінчик її язика, поступово і обережно проштовхує його в глибок рота. [1, 2]. В цей час дитина повинна, не припиняючи, вимовляти склади. У міру просування язика в глибок рота звук буде змінюватися. Спочатку почується нечіткий м'який звук [т'], потім нечіткий м'який звук [к'], потім дитина починає вимовляти склади [ка-ка-ка]. Перед виконанням цієї вправи вчитель-логопед мусить розказати дитині, що він збирається робити. Необхідно попередити дитину, щоб вона не заважала вам відсувати її язик в глибок рота.

Автоматизація звуку [K]. [3, 4]. Наступним етапом роботи з дитиною є процес закріплення результатів вимови заданих звуків. Такий процес постановки звуковимови звуків є обов'язковим з точки зору застосування дитиною в повсякденній практиці спілкування у суспільстві і зветься він «автоматизація вимови дефектних звуків». При реалізації цього способу вчитель-логопед повинен давати дитині завдання повторювати склади з букв - звукосполучення, які будуть йому допомагати виправляти дефекти. Необхідно щоб звук, що вивчається, знаходився у відкритому складі, на початку слова, в середині слова, у закритому складі, у сполученні з приголосними або на кінці слова. Це забезпечує закріплення вимовляння окремого звука, розвиток лексико-граматичних категорій. Наприклад: один кавун, два кавуна, три кавуна, чотири кавуна, п'ять кавунів. Можна використовувати прямі склади: ка-ка-ка; ка-ко-ку-ки; ко-ко-ко; ко-ка-ку-ки; ку-ку-ку; ку-ки-ка-ко; ки-ки-ки; ки-ка-ко-ку. Такий поступовий процес введення правильного вимовляння звуків дитині допоможе йому виправити дефекти і правильно спілкуватися у суспільстві.

Висновки.

Були розглянуті способи виправлення у дитини вимови звуку «К». При використанні спеціальних способів і вправ керування язиком у ротовій порожнині можна домогтися правильної вимови різних букв і поєднань голосних і приголосних букв. Це забезпечує свободу спілкування дитини і гідне входження в соціальне суспільство.

Література:

1. Алпатова Е.А. Система взаимодействия логопеда и родителей в процессе преодоления речевых нарушений у дошкольников с общим недоразвитием речи [Текст] / Е.А. Алпатова // Студенческий электронный журнал «СтРИЖ». № 4(21.2). 29 июня 2018 / www.strizh-vspu.ru
2. Способы эффективной постановки звука «К» [Електронна версія] // Режим доступу: https://www.defectologiya.pro/zhurnal/sposobyi_effektivnoj_postanovki_zvuka_k/
3. Скорик Ольга. Логопедія. Завдання на автоматизацію звуку [K] / [Електронна версія] // Режим доступу: <https://www.booklya.ua/book/logoped-ya->

zavdannya-na-avtomatizats-yu-zvuka-k--205603/

4. Завдання для автоматизації звуків в мовленні в ігровій формі [Електронна версія] // Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/zavdanna-dla-avtomatizacii-zvukiv-v-movlenni-v-igrovij-formi-86458.html>

References:

1. Alpatova E.A. Sistema vzaimodejstviya logopeda i roditel'ej v processe preodoleniya rechevy'kh narushenij u doshkol'nikov s obshhim nedorazvitiem rechi [Tekst] / E.A. Alpatova // Studencheskij e'lektronny'j zhurnal «StRIZh». # 4(21.2). 29 iyunya 2018 / www.strizh-vspu.ru

2. Sposoby` e'ffektivnoj postanovki zvuka «K» [Elektronna versya] // Rezhim dostupu: https://www.defectologiya.pro/zhurnal/sposobyi_effektivnoj_postanovki_zvuka_k/

3. Skorik Ol'ga. Logopedi`ya. Zavdannya na avtomatizaczi`yu zvuka [K] / [Elektronna versi`ya] // Rezhim dostupu: <https://www.booklya.ua/book/logoped-ya-zavdannya-na-avtomatizats-yu-zvuka-k--205603/>

4. Zavdannya dlya avtomatizaczi`yi zvuki`v v movlenni` v i`grovij formi` [Elektronna versi`ya] // Rezhim dostupu: <https://vseosvita.ua/library/zavdanna-dla-avtomatizacii-zvukiv-v-movlenni-v-igrovij-formi-86458.html>

Abstract. *The paper considers ways to correct the child's pronunciation of the sound "k". Deficiencies in pronunciation significantly distort the child's speech. The child may have omissions, replacements, shortcomings in the differentiation of sounds. The use of such methods as setting the sound by imitation, the sound [k] from the correct [x], the sound on the breath and the sound [κ] with mechanical help can significantly improve the child's preparation for speech.*

Key words: *mental processes, sound speech, imitation, breath, mechanical assistance.*

*Науковий керівник: д.т.н., проф. Червоний І.Ф.
Стаття відправлена: 18.02.2021 г.© Каптюх Т.І.*